

Kovács Tamás¹

A MÖGÖTTES FELELŐSSÉG
A TÁRSASÁGI JOGBAN, A KÖLTSÉGVETÉSI
ÉRDEKEK ÉRVÉNYESÍTÉSE

A NAV BÉKÉS VÁRMEGYEI ADÓ-
ÉS VÁMIGAZGATÓSÁGA MEGÁLLAPÍTÁSI
ÉS MARASZTALÁSI PEREI

MÖGÖTTES FELELŐSSÉG, JOGÁLLAMISÁG

Ahogy Kulcsár Kálmán *A jogfejlődés sajátosságai: a jog mint eszköz* című akadémiai székfoglalójában idézi Goethe sorait: „Cselekedni könnyű, gondolkodni nehéz; gondolkodva cselekedni kényelmetlen.”² Ezt a kényelmetlenséget azonban mindenkinek vállalnia kell, aki a társadalmi viszonyokon változtatni kíván.

A jelenleg hatályos társasági jogi szabályaink a rendszerváltás óta rengeteg átalakuláson mentek keresztül. Az utóbbi években a mögöttes felelősség szabályai is nagymértékben változtak, bővültek a társadalmi, gazdasági változásokhoz igazodva. A gazdasági környezet egyre bonyolultabb és összetettebb, a gazdaság szereplői olyan döntéseket hoznak, olyan megállapodásokat kötnek, amelyek nem illeszthetők be a korábbi jogi vagy számviteli kategóriákba. Az életviszonyok és technológiai változások üteme, tempója jóval meghaladja a jogalkotás reagálóképességét. Sokszor panaszkodunk jogalkalmazóként, hogy a nap mint nap megjelenő jogszabályok szinte átláthatatlan hálózatot alkotnak, azonban nekünk alkalmazkodnunk kell ezen új körülményekhez. Mindemellett nagyon gyorsan történnek a gazdasági események, nem években, hanem másodpercekben mérhető

¹ Igazgató, Nemzeti Adó- és Vámhivatal Békés Vármegyei Adó- és Vámigazgatósága.

² „Handeln ist leicht, Denken schwer; nach dem Gedanken handeln unbequem” (Goethe: *Wilhelm mester tanulóiévei*), lásd: KULCSÁR 1983: 35.

egy-egy komoly gazdasági manőver lebonyolítása. Ez egyben azzal is jár, hogy egyre szélesebb körben és leplezetten történik a gazdálkodók vagyoniának kimentése is. Az elérendő gazdasági cél vagy profit sok esetben átrobog a törvényesség határain, amely határok egyébként nem könnyen állapíthatók meg.

A mögöttes felelősség szabályainak szűk szegmenséről írok a tanulmányban, amely az adóhivatal Békés vármegyei igazgatósága által indított megállapítási és marasztalási perek tapasztalatait taglalja. A mögöttes felelősség szabályainak hagyománya van a jogalkotásban, most a napjainkban hatályos szabályozást vizsgáljuk néhány rövid történelmi előzménnyel. Ahhoz, hogy a mögöttes felelősség kérdéséről teljesebb képet kapjunk, kitekintést teszünk az európai uniós tagállamok és más külföldi országok példáira, azonban ezt nagyon szűk körben tesszük a terjedelmi korlátok miatt.

Az Európai Unió a jogállamiságon, valamint az egyén jogainak és szabadságának tiszteletben tartásán alapul. Ezeket az értékeket az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) a legelején rögzíti. Az EUSZ 2. cikke szerint az unió az emberi méltóság, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein alapul.

Ezek az értékek közősek az uniós tagállamokban, a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az *igazságosság*, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség társadalmában. A szerződést valamennyi uniós tagállam elfogadta és megerősítette. A tagállamok – az uniós intézményekkel együtt – kötelesek előmozdítani az EU célkitűzéseit és megvédeni annak értékeit.

Sok esetben nagyobb figyelem nélkül maradnak egy-egy szövegből azon részek, amelyekkel nem foglalkoznak aktuálisan, ilyen az igazságosság alapértéke. Az igazságosság mint etikai alapelv kapcsán a felelősség is a jogállamiság egyik fő pillére. Erkölcsei és jogi kategória, ami megmutatja, hogy egy-egy cselekménynek van-e következménye. Felelős-e valaki számot adni a tetteiért? Van-e az esetleges jogsértő magatartásoknak következménye? Az utóbbi években a jogállamiság sok szempontból átpolitizálódott, azonban elsősorban alkotmányjogi kategória, jogok és kötelezettségek,

kontrollmechanizmusok rendszere. Egy ország működése során – többek között – fontos, hogy:

- A vezetők (és ez alatt minden vezetőt érték az állami szférától a versenyszféráig) jól vezetik-e a rájuk bízott szervezetet, működtetik-e a vezetéssel, menedzseléssel, fejlesztéssel, kontrollal kapcsolatos kötelezettségeket?
- A munkavállalók, foglalkoztatottak vajon ténylegesen elvégzik-e feladataikat, és a szükséges mértékben rendelkezésre állnak-e munkahelyükön? (Az utóbbi években erősödő „home office” munkavégzés miatt ez nagyon komplex téma.)
- Az emberek állíthatnak-e a személyes kommunikációjukban vagy a közösségi médiumokban bármit másokról, jogi következmények nélkül? (A vélemény és szólásszabadság nem a beszólás szabadságát jelenti.)
- A vállalkozások tulajdonosai, vezető tisztségviselői milyen körben és meddig felelősek döntéseikért?

Magyarországon 1989-ben volt a rendszerváltás, amely az államot az államszocializmusból demokráciába, a gazdaságot a tervutasításos rendszerből a piacgazdaságba vezette át. Hogy ez hogyan sikerült, arról igen széles körben megoszlanak a vélemények. Mivel korábban az emberek megszokták, hogy többségében megmondják nekik, mit tegyenek, mit gondoljanak, furcsa helyzettel találták magukat szemben: ölükbe hullott a vállalkozás szabadsága vagy a gondolkodás, világnézet szabadsága.

Sok szemponttól zavaros időszak volt, azonban a vizsgált témában is a legnagyobb zavart az okozta, hogy a hosszú évtizedekig tartó „gondnokság” után nem igazán adtak hasznos iránymutatást, vezetést, tanácsokat az új játékszabályokhoz, nem határozták meg a kereteket. A vállalkozás szabadsága csak egy lehetőség, a tulajdonosnak, vezető tisztségviselőnek tisztában kell lennie a vállalkozáshoz fűződő jogaival, kötelezettségeivel és felelősséggel is. Még ma sem ismert széles körben (valószínű, hogy ez más országokban is így van), hogy egy társaság tulajdonosának, vezetőjének mögöttes felelőssége is van, döntéseikért, cselekményeikért későbbi időpontban, akár a szervezet megszűnése után is felelhetnek. Ez is a vállalkozói kultúra része. Ugyanez a helyzet a pénzügyi kultúra területén, sokat kell tennünk,

hogy a felnövekvő generáció rendelkezzen azon tudással, képességekkel, amelyek biztos fogódzót adnak a pénzügyek intézése vagy az adózás területén. Ez a tudás teszi képessé arra az embereket, hogy optimális döntéseket hozzanak, ne váljanak egy döntés miatt kiszolgáltatottá.

A mögöttes felelősség olyan járulékos jellegű, másodlagos, közvetett *helyállási kötelezettség*, amely alapulhat szerződésen (például szerződéses egyszerű kezesség) vagy törvény rendelkezésén (törvényi kezesség, valamint a mögöttes felelősség egyéb törvényi esetei). A mögöttesen felelős ugyanazon kötelezettség teljesítéséért felel, mint a főkötelezett.³

KÜLFÖLDI PÉLDÁK

Különböző országok különböző módon kezelik a mögöttes felelősséget, de megfigyelhető, hogy minden ország egyre szélesebb körben törekszik ezen szabályok pontosítására, ugyanis a vagyonkimentés és felelősség alól kibújás, mint motiváció, mindenhol ugyanaz.

Lengyelországban a tőketársaság vezető testületének tagjai egyetemlegesen felelnek minden vagyonukkal a társaság adóhátralékáért abban az esetben, ha annak behajtása teljesen vagy részlegesen eredménytelennek bizonyult. A lengyel Btk. 84. § (1) bekezdése szerint bárki, aki nem teljesíti vagy megszegi a rábízott felügyeleti kötelezettséget egy cég vagy szervezet működési szabályainak betartásával kapcsolatban, adóügyi bűncselekmény miatt bírsággal büntethető, még akkor is, ha ezt nem szándékosan teszi. Érdekes szabályozás, amely szerint akár gondatlanságból is el lehet követni adóval kapcsolatos bűncselekményt. Amennyiben ez tudatos gondatlanság, a szabályozás logikusnak tűnhet. Megjegyzem, a magyar büntetőjogban az eshetőleges szándék és tudatos gondatlanság elhatárolása ilyen esetben nagyon nehéz lenne.

Csehország széles körben alkalmaz jogszabályon alapuló kezesi felelősséget, megelőzve ezzel sok későbbi jogvitát.

³ Legfelsőbb Bíróság 1/2007. Polgári jogegységi határozat a mögöttes felelősségről.

Az *Egyesült Királyságban* a vagyonkimentés eseteire fókuszálnak, és ezzel kapcsolatban alkalmaznak széles körben mögöttes felelősségi szabályokat.

Spanyolország igen részletesen szabályozza az úgynevezett Általános Adótörvényben a mögöttes felelősség formáit. Széles körben szabályozzák azon gazdasági döntéseket, amelyek kreatív vagyonkimentési módszerekben testesülnek meg. A zavaros háttérű vagyonkivonásnál, vagyonelterelésnél az adós akkor mentheti ki felelősségét, ha észszerű, logikus magyarázatot tud adni a gazdasági döntésre, azonban ha ezt nem tudja teljesíteni, a felelősségét megállapítják. A követelés egyetemlegessé válhat, és kötelezett lehet azon személy is, aki a behajtási fázis alatt vagyon eltitkolásában, átruházásában részt vesz.⁴ A felelősség tehát beáll azon személynél is, aki ugyan nem vesz részt a tartozás felhalmozásában, de később a következmények törvénysértő elhárításában gégédkezik.

TÖRTÉNETI ELŐZMÉNYEK

Magyarországon a Kádár-korszakban, 1968-ban a gazdaság működésének megújítására törekedtek a központi tervezés súlyának csökkentésével és a vállalatok önállóságának fokozásával. Ez már egyfajta törekvés volt az önálló gazdálkodó szervezetek létrehozására. Az 1980-as évek első felétől volt lehetőség gazdasági munkaközösség alapítására, de a nagy változást a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény (a továbbiakban: első Gt.) hozta. A hatálybalépéstől, 1989. január hó 1. napjától lehetett vállalkozási tevékenységet folytatni több társasági formában. A rendszerváltást követően a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és végelszámolásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Csődtv.) csak 1992. január hó 1. napján, azaz az első Gt.-t követő harmadik évben lépett hatályba. A jogalkotó is észlelte, hogy a likviditási problémákkal küzdő vagy egyenesen fizetéseképtelenné vált, illetve tevékenységüket befejezni kívánó társaságok sorsát jogszabályi szinten kell rendezni, ehhez már nem elegendők a polgári jog általános szabályai. A Csődtv. ekkor még nem tartalmazott szabályokat a mögöttes

⁴ Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Irányítás Nemzetközi Főosztály megkeresései.

felelősségre vonatkozóan. Ez jelentős joghézag volt, lehetőséget adva a vagyoni elemek kimentésére, eltüntetésére.

A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) úgy fogalmazott, hogy a vezető tisztségviselő feladatát önállóan látja el. Azon kötelezettség, amely szerint a vezető tisztségviselő a társaság ügyvezetését a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége alapján önállóan látja el, későbbi szabály, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) pontosítása.⁵ A társaságok működése során egyértelműen meg kellett fogalmazni, hogy a vezető tisztségviselő a társaság érdekeinek megfelelően (nem más/mások vagy saját érdekei alapján) köteles eljárni. A jogalkotó már szabályozta a vezető tisztségviselők felelősségének kérdését fizetéseképtelenség esetére. A Gt. 30. § (3) bekezdése szerint:

„A gazdasági társaság fizetéseképtelenségével fenyegető helyzet bekövetkeztét követően, a vezető tisztségviselők ügyvezetési feladataikat a társaság hitelezői érdekeinek elsődlegessége alapján kötelesek ellátni. Külön törvény e követelmény felróható megszegése esetére, ha a gazdasági társaság fizetéseképtelenné vált, előírhatja a vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni helytállási kötelezettségét.”

A Csődtv. 33/A. § beiktatása összhangban áll a korábbi Gt. rendelkezéseivel, azzal, hogy a vezetőnek a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően *az ügyvezetési feladatokat a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján kellett ellátnia*, azonban emellett, hogy az elsődleges szempont a hitelezők érdeke lett a korábbi társasági érdekekkel szemben, megjelent a felelősség konkrét formája is a megállapítási per lehetőségével. Lényeges a hatályos szabályozásban, hogy ez a fajta mögöttes felelősség nemcsak a gazdasági társaságok, hanem a gazdálkodó szervezetek vezető tisztségviselői feladatait ellátókra is vonatkozik. A jogalkotó szándéka szerint a szabályozás mintájául az angol jogban alkalmazott *wrongful trading* (szó szerint jogtalan/törvénytelen kereskedés) esete szolgált, azonban a magyar szabályozás és a kialakult gyakorlat inkább a csalárd jellegű magatartásokra

⁵ Ptk. 3:112. § (2).

vonatkozik.⁶ Az utóbbi években bekerült a 33/A. § rendelkezései közé az is, hogy ha valaki környezetvédelmi kötelezettségeinek nem tesz eleget, az is hitelezői érdeket figyelmen kívül hagyó tevékenységnek minősül, ez hangsúlyos megjelenése a környezetvédelem európai követelményeinek.

A szabályozás, a kialakított gyakorlat meglehetősen bonyolult volt, ennek tisztázására hozták létre a Kúria Polgári Kollégiuma Joggyakorlat-elemző Csoportját, amely 2016.El.II.JGY.G.2. szám alatt 2017. február 6-án fogadta el összefoglaló véleményét. A csoport felmérte a jogszabályok időállapotát, struktúráját, a rendelkezések elhelyezését és gyakorlatát. A vélemény 11. számú tanulmánymelléklete részletesen elemzi a 2006-os Gt., a Ptk., valamint a Csődtv. és a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni szabályainak kapcsolatát.⁷ Mivel ezen felelősségi szabályok több alkalommal is módosultak, jelen tanulmány csak a hatályos szabályozással foglalkozik, illetve olyan eseti döntéseket említ, amelyek értelvése ma is alkalmazható, vagy a mai jogértelmezés kialakulásához vezetett.

A Ptk. 2014. március 15. napi hatálybalépésével a Gt.-t hatályon kívül helyezték. A gazdasági társaságokra vonatkozó szabályok bekerültek a Ptk. 3. könyvébe. A hatálybalépéssel az új Ptk. 3:112. § alapján a vezető tisztségviselő a társaság ügyvezetését a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége alapján önállóan látja el, csak a jogszabályoknak, a létesítő okiratnak és a társaság legfőbb szerve határozatainak van alávetve. A Ptk. 3:118. § speciális szabályokat állapít meg a társaság jogutód nélküli megszűnésének esetére. Eszerint, ha a gazdasági társaság jogutód nélkül megszűnik, a hitelezők kielégítetlen követelésük erejéig kártérítési igényt érvényesíthetnek a társaság vezető tisztségviselőivel szemben a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint, ha *a vezető tisztségviselő a társaság fizetéseképtelenségével fenyegető helyzet beállta után a hitelezői érdekeket nem vette figyelembe*. A rendelkezés végelszámolással történő megszűnés esetén nem alkalmazható.

⁶ FABÓK 2017.

⁷ A Kúria Polgári Kollégiuma Joggyakorlat-elemző Csoport 2016.El.II.JGY.G.2. „A vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni felelőssége” tárgykörben felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatalnak is részletesen kellett foglalkoznia a témával, mert a mögöttes felelősség alkalmazása sok esetben megfelelő eszköz arra vonatkozóan, hogy a költségvetési érdekeket érvényesítsék. A gazdálkodó szervezetek fizetésképtelenségének kialakulásánál viszonylag gyakran fordul elő, hogy közteherfizetési kötelezettségeiknek nem tudnak eleget tenni, ezért alakul ki likviditási probléma. Az sem példátlan, hogy üzleti partnerek felé fennálló tartozás vagy bármilyen más követelés (kártérítés, munkajogi igény stb.) teszi lehetetlenné a közterhek megfizetését. A likviditási nehézségekkel szembesülő gazdálkodó szervezeteknél majdnem mindig felmerül a közterhek, adók megfizetésének problémája. A gazdálkodók ilyen helyzetekben az adóhivatalt is a hitelezők közé sorolják. A közteherfizetési kötelezettségeknek a fizetési nehézségekkel küzdő gazdálkodónak is eleget kell tennie. A sok jogértelmezési és jogalkalmazási probléma feldolgozása során született meg a NAV Központi Irányítás Fizetésképtelenségi és Végrehajtási Főosztály főosztályvezetője által kiadott módszertani segédlet a fizetésképtelenséggel és a végrehajtással kapcsolatos perekhez.

A MÖGÖTTES FELELŐSSÉG PEREINEK SZABÁLYOZÁSA

A gazdasági társaságok vezető tisztségviselői, tagjai döntésükért felelősséggel tartozhatnak a társaság és külső személyek felé is. Az adóhivatal által indított mögöttes felelősségi perek többek között az alábbi jogszabályokon alapulnak:

- Csődtv. 33/A. § (1) bekezdése szerinti megállapítási per;
- Csődtv. 33/A. § (11) bekezdése, a 33/A. § (1) bekezdés szerinti perben jogerősen megállapított felelősség alapján marasztalási per;
- Csődtv. 63/A. § szerint a társasági részesedés rosszhiszemű átruházása miatti felelősség alapján megállapítási per;
- Ctv. 118/A. § (1) és 118/B. § (1) bekezdése alapján a kénysztörölési eljáráshoz kapcsolódó perek.

*a) A Csődtv. 33/A. § (1) bekezdése
szerinti megállapítási perek*

„A hitelező vagy – az adós nevében – a felszámoló a felszámolási eljárás alatt keresettel kérheti a 6. § szerint illetékes bíróságtól annak megállapítását, hogy azok, akik a gazdálkodó szervezet vezetői voltak a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben, a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően a vezetői feladataikat nem a hitelezők érdekeinek figyelembevételével látták el, és ezzel okozati összefüggésben a gazdálkodó szervezet vagyona csökkent, vagy a hitelezők követeléseinek teljes mértékben történő kielégítése más okból meghiúsulhat. E bekezdés alkalmazásában a hitelezői érdekeket figyelmen kívül hagyó tevékenységnek minősül az is, ha a vezető elmulasztotta a környezetkárosodás megelőzésére, a környezetkárosítás abbahagyására, illetve a kármentesítésre vonatkozó, jogszabályban meghatározott kötelezettségeket, és ennek következtében a hitelezők követeléseinek teljes mértékben történő kielégítése meghiúsulhat. Ha többen közösen okoztak kárt, felelősségük egyetemleges.”⁸

A norma szövegéből is látszik, hogy bonyolult, több tényállási elemből álló szabályozást alkottak, amelynek alkalmazása különös körülményt igényel. A tényállási elemek részletes, alapos vizsgálata vezethet az eredményes jogérvényesítéshez. Korlátozott, hogy ki, mikor, milyen időszak alatt kifejtett magatartás miatt, milyen gazdasági helyzetben hozott döntése alapján vonható felelősségre. A perindítás joga, azaz hogy ki indíthat pert, és milyen időszak alatt (a felszámolási eljárás alatt), konkrétan, egyértelműen meghatározható.

A többi tényállási elem meghatározása bizonyítást, az esetek többségében mérlegelést is igényel.

Lényeges, hogy milyen időszakban kifejtett magatartásra alapít felelősséget a jogalkotó. A Fővárosi Ítéltábla Gf. 40.212/2022/5. számú eseti döntésében kifejtette, hogy csakis az a magatartás eredményezheti a felelősség megállapítását, amelyet az alperes az adós vezetőjeként, a Csődtv. 33/A. §

⁸ Csődtv. 33/A. § (1).

(1) bekezdésében meghatározott, a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése és a felszámolás kezdő időpontja közötti időintervallumban tanúsít. A felszámolás kezdő időpontja a felszámolás elrendeléséről szóló végzés *Cégközlöny*ben való közzétételének a napja, a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet jellemzően ezt megelőzően már bekövetkezik, ennek bizonyítása tényeken alapuló következtetés alapján lehetséges.

Egyértelműen *vezetőnek számít*, aki vezető tisztségviselőként hivatalos nyilvántartásban szerepel, azonban a Csődtv. 33/A. § (2) bekezdés szerint vezetőnek számít az is, aki a döntések meghozatalára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorol. A szakirodalomban ezen személyeket „árnyékvezetőnek” nevezik. A lényeg, hogy olyan személyek számítanak ezen szakasz alapján vezetőnek, akik ténylegesen tudják a döntést befolyásolni, a valóságban sok esetben az árnyékvezető a tényleges vezető. A bíróság mérlegeléssel tudja eldönteni, hogy egy meghatározott adós társaságnál mely személyek tekinthetők „árnyékvezetőnek”. A „háttérből irányító” vezetőknek egyebekben büntetőjogi felelőssége is felmerülhet. A jogalkotó nem véletlenül nem a vezető tisztségviselő fogalmat használja, ugyanis a valóságban éppen a közhiteles nyilvántartásba bejegyzett személynek (például strómanok, családtagok) nincs semmilyen befolyása a döntésekre.

Annak megállapítása, hogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezett-e, több szempontot is mérlegelő tényállás alapján történhet meg. Amennyiben a társaság mobilizálható vagyona a tartozásokat fedezi vagy előreláthatóan fedezni fogja (például nincs elegendő pénz a folyószámlán, de egy hamarosan lejáró kötvényből származó pénzzel ki lehet elégíteni a hitelezőket), akkor nem beszélhetünk fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetről. Azonban megállapítható, hogy ha sem a mai időállapotban, sem pedig a jövőben nincs olyan konkrét vagyoni eszköz (nem lehet hivatkozási alap a lehetséges hitelfelvétel, amelynek a folyamata el sem kezdődött), amely alapot adhat a követelések kielégítésére, az fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetnek számít.

Azt eldönteni, hogy a gazdálkodó szervezet vagyona csökkent-e, a számviteli törvény rendelkezései alapján lehetséges. Amennyiben a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény rendelkezései szerinti befektetett eszközök (immateriális javak, tárgyi eszközök, befektetett pénzügyi eszközök, halasztott

adókövetelés), illetve forgóeszközök (készletek, követelések, értékpapírok, pénzeszközök) állománya csökken,⁹ akkor csökken a gazdálkodó szervezet vagyona. Önmagában a kölcsön nyújtása, akár a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte előtt, akár utána történik, nem jelenti automatikusan a vagyon csökkenését, illetve a felróhatóság megállapítását. Értékelni kell hogy a kölcsönnek mi a célja, illetve hogy van-e a visszafizetésnek reális esélye. Nem értékelhető reális és gazdaságilag észszerű, a hitelezők érdekeit is figyelembe vevő döntésnek, ha a szervezet nevében a vezető közeli hozzátartozójának ad kölcsön. Ahogyan a NAV egy 2024. évi sajtóközleményében szerepelt:

„Saját fiának fizetett ki tagi kölcsönt, így próbálta kimenteni a vagyont a felszámolási eljárás alatt álló cégből a kft. egykori képviselője. A NAV Békés Vármegyei Adó- és Vámigazgatósága polgári pert kezdeményezett ellene, amelyben a bíróság kimondta: a korábbi képviselő magánvagyonával felel a hitelezőknek.”

A jogszabályi környezetből fakadóan egy likviditási problémákkal küszködő gazdálkodó szervezet vezetőjének a jelenlegi jogszabályi környezetben nagyon szűk körben van lehetősége döntések meghozatalára. Lehetősége van arra, hogy összehívja a legfőbb szervet, és tájékoztassa a pénzügyi, jogi helyzetről, lehetőségekről a jelen lévő tagokat.¹⁰ Lehetősége van arra, hogy pótbefizetést javasoljon, vagy javasolhatja a legfőbb szervnek a felszámolás kezdeményezését. Hatékonyabb lenne a szabályozás, ha a vezetőnek lehetőséget adna olyan döntések meghozatalára, amelyekkel közvetlenül kielégíthetne hitelezőket (akár meghatározott sorrendben), vagy akár észszerű kockázat vállalásával is, de növelhetné a vagyont. A jogalkalmazást jelentősen nehezíti az is, hogy a vezető tisztségviselők konkrét felelősségre vonása kétlépcsős perben történik.

⁹ NAV Központi Irányítás Fizetéseképtelenségi és Végrehajtási Főosztály főosztályvezetője által kiadott 6001/2023. módszertani segédlet a fizetéseképtelenséggel és a végrehajtással kapcsolatos perekhez.

¹⁰ C S Ó K E 2019: A 33/A. § kommentárja.

A jelenlegi szabályozás nem ad rá lehetőséget, hogy a felszámoló aktívabb közreműködéssel próbálja meg a gazdálkodást helyreállítani, a felszámolási vagyron növelésével, szabályozott módon történjen meg a követelések hitelezők közötti szétosztása. Jelenleg a felszámolás során lefolytatott megállapítási perben kell meghatározni azokat a kereteket, amelyek között a felszámolási eljárás befejezését követően a hitelezők, akik nem kapták meg követeléseiket, egy marasztalási perben érvényesíthessék igényeiket a volt vezető tisztségviselőkkel szemben.

A felszámolási eljárás alatt indítható a megállapítási per, és ezen jogerős bírósági megállapításra alapozva lehet indítani a marasztalási pert azon hitelezőknek, akiknek az igénye a felszámolási eljárásban nem térült meg. A megállapítási per a felszámolási eljárás alatt, a marasztalási per a felszámolási eljárás után indítható. Ez a kétlépcsős perlési lehetőség megnehezíti a hitelezők igényének érvényesítését és a kifogásolható gazdasági döntéseket hozó vezetők felelősségre vonását is. A joggyakorlat-elemző csoport összegzése kitér arra, hogy a kialakított szabályozás azoknak a hitelezőknek szól, akik követelésüket nem biztosították. Akik biztosítják a követelést, már a felszámolási eljárás előtt érvényesítik igényeiket, vagy a felszámolási eljárás megindítása után a Csódtv. rendelkezései alapján sokkal előnyösebb helyzetben vannak.

Ahogy a joggyakorlat-elemző csoport felmérte, a 2007. évig jellemző volt, hogy a keleti országrészben az adóhatóság igen aktívan indította a megállapítási pereket, azonban jóval kisebb számban indultak marasztalási perek. A marasztalási perek kisebb volumenben történő indításának okait nem tárták fel részletesen. A Kommentár¹¹ és az adóhivatalnál dolgozó kollégák többségének álláspontja szerint a jelenlegi szabályozáshoz képest jóval egyszerűbb lenne a jogalkalmazás, ha megszűnne a kétlépcsős per, és egyből marasztalási pert lehetne indítani. Továbbgondolva azonban további jogalkalmazási problémákat okozhatna, ha a felszámolás alatt indított és jogerősen befejezett egylépcsős perhez képest a követelésre vonatkozóan más tartalmú döntés születne a felszámolási eljárás lezárásaként (például egy felszámolási eljárás alatt indult és jogerősen befejezett perben nagyobb

¹¹ CSŐKE 2019.

összeget állapítanak meg, mint a felszámolási eljárás során született vagyont sorrendben felosztó jóváhagyó döntésben). Egy felelősségi perben más szempontok alapján állapítják meg a követelések megalapozottságát és a tényállást, mint egy felszámolást lezáró és felosztást jóváhagyó végzésben. Amennyiben a felszámolási eljárás alatt egy hitelező a volt vezető tisztségviselő ellen marasztalási pert nyerne, azonban a felszámolási eljárás lezárásával ugyanezen hitelező hozzájutna a követelése egy részéhez (vagy nem olyan összegben jutna neki a felszámolás lezárásaként felosztott vagyomból), a marasztalási perben megállapítottak már nem vagy nem teljes részben lennének végrehajthatók. Az egylépcsős per indítására álláspontom szerint csak a felszámolási eljárás jogerős lezárását követően kerülhetne sor, hogy az ilyen jellegű problémákat ki lehessen küszöbölni, így a jogalkotásnál kulcskérdés lesz a perindítás joga megnyíltának időpontja.

A magyar szabályozásban komoly joghézag, hogy amennyiben a vezető teljesíti a Csódtv. 33/A. § (4) bekezdésében foglaltakat, akár látszattevékenységgel is kimentheti magát a felelősség alól. Az eljáró bírónak nagyon körültekintőnek kell lennie a bizonyítási eljárás során, hogy átlássa azt, hogy a perelt volt vezető csak a felelősség alóli mentesülés miatt fejtett ki bizonyos magatartásokat, vagy az adott helyzetben minden lehetséges eszközt kihasználta a hitelezők kielégítése érdekében, és ténylegesen volt-e esély a hitelezők kielégítésére.

A joggyakorlat a vezető felelősségét tipikusan a felróható (szándékos vagy gondatlan) vagyont csökkentő magatartásokra alakította ki. Az ilyen magatartásokat teljeskörűen nem lehet felsorolni, de idetartozik a vagyontárgyak eladása, átruházása ellenérték nélkül vagy különösen alacsony ellenérték mellett, kölcsön, előleg fizetése, kirívóan észszerűtlen kockázatvállalás a befektetések során, a felszámolóval kapcsolatos kötelezettségek megszegése, a vagyoni helyzethez képes magas osztalék fizetése, a saját vagy családtagok részére történő vagyónátruházás. Összefoglalva: mindazon magatartások, amelyek a gazdasági észszerűség követelményeivel ellentétesen csökkentik egy társaság vagyonát vagy a hitelezők kielégítésének alapját.

A Csódtv. 33/A. § (5) bekezdése alapján, amennyiben a vezető a felszámolás kezdő időpontját megelőzően neki felróhatóan nem vagy nem megfelelően tett eleget a gazdálkodó szervezet éves beszámolója letétbe

helyezési és közzétételi kötelezettségének, vagy nem teljesíti a felszámoló felé a beszámolókészítési, irat- és vagyónátadási, továbbá tájékoztatási kötelezettségét, megfordul a bizonyítási teher. Ebben az esetben a vezetőnek kell bizonyítania, hogy a vezetői tevékenysége alatt nem következett be fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet, vagy ha ilyen körülmény fennállt, a vezetési feladatai ellátása során a hitelezők érdekeit is figyelembe vette. Fontos kérdés a jogalkalmazás során, hogy a felróhatóságot kinek kell bizonyítania.

A bizonyítási teher átfordulása az alperesre, mint volt vezetőre, akkor is megvalósul, ha az éves beszámolót késedelmesen teszik közzé; ezen álláspontot erősítette a Fővárosi Ítélőtábla Gf. 40.230/2022/6. számú döntése. Akkor is a volt vezetőt terheli a bizonyítás terhe, ha törvényi határidőn belül teszik közzé a beszámolót, de valótlan adatokat tartalmaz, illetve a vezető tisztségviselő az adós iratanyagát, vagyonelemeit hiányosan adja át a felszámolónak. A kialakított joggyakorlat szerint amennyiben az átadott iratanyag vagy vagyon hiányos, az nem számít kimentést megalapozó átadásnak.

Amint arra több eseti döntés is kitért, ha a Csődtv. 33/A. § (5) bekezdésében írt körülmények megvalósulnak, akkor nem a felperesnek kell a hitelezői igények kielégítésének elmaradását eredményező konkrét ügyvezetői magatartást állítani vagy bizonyítani. Tehát nem követelhető meg a felperestől sem a hitelezői érdekeket sértő konkrét vezetői magatartás megjelölése, sem az okozati összefüggés bizonyítása. Erre vonatkozóan fokozatosan alakult ki a ma elfogadott jogértelmezés.

A bizonyítási teher megfordítása több bírói fórum ellentétes jogértelmezését eredményezte. A Pécsi Ítélőtábla döntése (GfV.40.016/2019/4.) szerint a Csődtv. 33/A. §-ra alapított kereset esetén a felperes bizonyítási érdekébe tartozik a vezető tisztségviselő hitelezői érdekeket sértő magatartása (mulasztása) és a hitelezői igények meghíúsulása közti ok-okozati összefüggés bizonyítása. A bizonyítási érdek a Csődtv. 33/A. § (5) bekezdésében írt tényállás esetén sem fordul át az alperesre. Ha az adós iratait a vezető tisztségviselő a felszámolónak nem adta át, a felperes bizonyítási szükséghelyzetben van, aminek következtében azt a tényt, hogy az alperes hitelezői érdekeket sértő magatartása és a hitelezői igények kielégítésének meghíúsulása közt fennáll az ok-okozati összefüggés, valósnak kell elfogadni.

Ezzel szemben a Debreceni Ítéltábla kifejtette (Gf.III.30.289/2021/7.), hogy a jogalkotó az anyagi jogi tényállásban rendezte a bizonyítási kötelezettség kérdését, így nincs helye a hasonló célt szolgáló eljárásjogi szabály, így a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 265. §-a (bizonyítási szükséghelyzet) alkalmazásának.¹²

Jó támpontot adhat a jogalkalmazáshoz a Szegedi Ítéltábla döntése (Gf. 30.040/2022/9.), amelyben kifejtette, hogy – a Csődtv. 33/A. § (1) bekezdésére hivatkozás esetén – két tényállási elemre a felperesnek csak tényállítást kell tennie:

- a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet fennálltára az alperes vezető tisztségviselői jogviszonya alatt, konkrét időpont megjelölése nélkül, és
- a vezető hitelezői érdekeket sértő magatartására, ezáltal vagyonszökkenést és/vagy a hitelezők teljes kielégítését megghiúsító magatartására általánosságban, a konkrét vagyonszökkenést okozó vagy más, a hitelezők követelésének teljes kielégítését megghiúsító károkozó magatartás megjelölése nélkül.¹³

A Kúria ítéletének (Gfv. 30.198/2021/4.) indokolásában megállapította, hogy a felperes keresetét a Csődtv. 33/A. § (1) bekezdésének nem az első, hanem a második fordulatra alapította, és az (5) bekezdésre is hivatkozott. A szabályhoz kapcsolódó miniszteri indokolás félreérthető megfogalmazása ellenére nem újabb, az (1) bekezdésben foglalttól elkülönülő, ahhoz képest további felelősségi tényállást tartalmaz, hanem a Cstv. 33/A. § (1) bekezdése szerinti felelősségi tényállás egyes elemei vonatkozásában a bizonyítási

¹² NAV Központi Irányítás Fizetéseképtelenségi és Végrehajtási Főosztály főosztályvezetője által kiadott 6001/2023. módszertani segédlet a fizetéseképtelenséggel és a végrehajtással kapcsolatos perekhez.

¹³ NAV Központi Irányítás Fizetéseképtelenségi és Végrehajtási Főosztály főosztályvezetője által kiadott 6001/2023. módszertani segédlet a fizetéseképtelenséggel és a végrehajtással kapcsolatos perekhez.

teher megfordításáról rendelkezik. A Cstv. 33/A. § (5) bekezdése szerint a felperesnek nem kell bizonyítania a vezető tisztségviselő jogellenes magatartását; ilyenkor a vezetőnek kell igazolnia, hogy tisztsége alatt nem volt fizetéseképtelenségi veszély, vagy ha volt, akkor a hitelezők érdekeit is figyelembe vette.

*b) A Csődtv. 33/A. § (11) bekezdése
alapján indítható marasztalási per*

A Csődtv. 33/A. § (11) bekezdése tartalmazza a kétlépcsős perekben a megállapítási perekre épített marasztalási per, azaz a második lépcső szabályait. A felszámolási eljárás jogerős lezárásáról hozott határozat *Cégközöny*ben való közzétételét követően bármely hitelező keresettel kérheti a bíróságtól, hogy a 33/A. § (1) bekezdés szerinti perben jogerősen megállapított felelősség alapján, az okozott vagyoni hátrány mértékéig kötelezze az adós volt vezetőjét a felszámolási eljárásban nyilvántartásba vett, de ott meg nem térült követelésének megfizetésére.

A marasztalási per korábban a felszámolási eljárás jogerős lezárásáról hozott határozat *Cégközöny*ben való közzétételét követő 90 napos jogvesztő határidőn belül volt indítható. 2020. augusztus 1. napja után a kártérítés esedékessé válásától, vagyis a károsodás bekövetkeztétől, az adós cégjegyzékből való törlésétől számított ötéves elévülési időn belül indítható ilyen per. Lényeges szabály, hogy csak a nyilvántartásba vett, de meg nem térült követelések vonatkozásában lehetséges a perindítás.

A kétlépcsős per sajátossága, hogy az első, azaz a megállapítási per döntése úgy funkcionál, mint egy közbenső ítélet [Pp. 341. § (4) bekezdés], az itt megállapított jogalap, tehát a felelősség nem vitatható a marasztalási perben. Ahogyan a Fővárosi Ítéltábla kifejtette (Gf. 40.171/2022/7.), az adós vezetője felelősségének megállapítására vonatkozó jogerős bírósági ítéletet követően már ismételtelen nem teheti vitássá felelősségét, nem fogadható el a felelősség megállapításának mellőzésére irányuló védekezés.

*c) A Csődtv. 63/A. § szerint a társasági
részesedés rosszhiszemű átruházása miatti
felelősség alapján indított megállapítási per*

„Amennyiben az adósnak – a bíróság által jóváhagyott közbenső mérleg (egyszerűsített eljárás esetén pedig a bíróság által jóváhagyott vagyonfelosztási javaslat) szerint – a jegyzett tőkéjének 50%-át meghaladó mértékű tartozása van, a hitelező kereseti kérelmére a 6. § (1) bekezdése szerint illetékes bíróság megállapítja, hogy a felszámolási eljárás megindítását megelőző három éven belül részesedését átruházó, többségi befolyással rendelkező volt tag (részvényes) korlátlanul felel az adós ki nem elégített kötelezettségeiért, kivéve, ha a részesedését átruházó volt tag bizonyítja, hogy az átruházás időpontjában az adós még fizetőképessé volt, és a fenyegető fizetéseképtelenség vagy a fizetéseképtelenség csak ezt követően következett be, vagy az adós ugyan fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben volt vagy már fizetéseképtelen volt, de a tag (részvényes) az átruházás során jóhiszeműen és a hitelezők érdekeinek figyelembevételével járt el. A felszámoló az e bekezdés szerinti felelősséget megalapozó, társasági részesedést átruházó jogügyletre vonatkozó információkról köteles a hitelezői választmányt, a hitelezői képviselőt és a nyilvántartásba vett hitelezőket tájékoztatni. A keresetet legkésőbb a felszámolási eljárás jogerős lezárásáról hozott határozat Céglönlönyben való közzétételét követő 90 napos jogvesztő határidőn belül lehet benyújtani.”¹⁴

Az idézett szabályozás a gazdasági társaságokat csalárd módon átruházó, felelősség elkerülésére irányuló magatartást kifejtő volt többségi tulajdonosokkal szemben ad lehetőséget a perindításra. A mindennapokban ez általában úgy valósul meg, hogy nagy tartozással rendelkező társasági részesedést a tag strómannak vagy olyan külföldi személynek ad el, aki elérhetetlen.

Ezen szabály alkalmazása során is több elemből álló tényállást kell bizonyítani. Bíróság által jóváhagyott mérleg (vagy vagyonfelosztási javaslat)

¹⁴ Csődtv. 63/A. §.

szükséges amellet, hogy a jegyzett tőke 50%-át meghaladó mértékű tartozás áll fenn. A részesedést átruházó, többségi befolyással rendelkező tag korlátlanul felel, amennyiben a bíróság megállapítja felelősségét. Lényeges, hogy a részesedés átruházását nem szűkíti le a jogszabály az adásvételre, így bármilyen nemű átruházás szóba jöhet. (Kivéve, ha az alapító okirat/ társasági szerződés kizárja az adásvétel jogcímén kívüli átruházást, mert ebben az esetben a más jogcímen történő átruházás érvénytelen.)

A volt tag mentesülhet a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy az átruházás időpontjában az adós még fizetőképessé volt, és a fenyegető fizetéseképtelenség vagy a fizetéseképtelenség csak ezt követően következett be. Ahogyan azt a bíróság döntésében kimondta, a társasági részesedését átruházó többségi befolyással rendelkező tag, ha a részesedés átruházására a felszámolási eljárás megindítását megelőző három éven belül került sor, a társaság pedig a saját tőkéjének 50%-át meghaladó, ki nem elégített tartozást hagyott hátra, a felelősségátvitel alapján fennálló felelőssége alól csak akkor mentesülhet, ha a részesedés átruházásakor a társaság fizetőképessé volt, ennek hiányában ő maga jóhiszemű volt (Kúria Gfv. 30.337/2023/6.). A tényállásból az a következtetés is levonható, hogy nem áll fenn a tagnak a felelőssége, ha azt bizonyítja, hogy nem rendelkezett többségi befolyással (például törzsbetétektől eltérő szavazati arány).

A jogszabály lényeges része, hogy a felszámolónak tájékoztatási kötelezettsége áll fenn a felelősséget megalapozó, társasági részesedést átruházó jogügyletre vonatkozó információkról. A hitelezői választmánynak tudnia kell azon átruházásokról, amelyek alapján pert indíthat a jogvesztő határidőn belül.

*d) A Ctv. 118/A. § (1) és
118/B. § (1) bekezdése alapján a kényszersztörlési
eljáráshoz kapcsolódóan indítható perek*

A kényszersztörlési eljárás szabályai a Ctv.-be jóval a hatálybalépés után, 2014. július hó 1. napjától kerültek be. A kényszersztörlési eljárás alapvetően a jogszabályokkal ellentétesen működő társaságok megszüntetésére jött létre. Ilyen

eljárás indítható, ha a cégbíróság a céget megszüntnek nyilvánítja, ha a cég a végelszámolást három éven belül nem fejezte be, és a törlése iránt kérelmet nem terjesztett elő, vagy ha a cég jogutód nélkül megszűnt, és végelszámolási eljárás lefolytatásának nincs helye. Ezen szabályok a törvénysértően működő, magukra hagyott, alapvető kötelezettségeket sem teljesítő cégek hivatalos nyilvántartásból való kivezetését szolgálják, így ennek a jogintézménynek egyfajta „adattisztító” funkciója is van a cégnyilvántartásban.

2021 júliusától több tényező is megváltozott a szabályozásban, azóta van lehetőségük a társaságoknak „kijönni” a kénysztörlésből és működőképessé tenni a céget. A lehetőség egyben felelősség is, mert ha elmulasztja a vezető a törvényi kötelezettségeit, vagy nem él velük, a szankciók súlyosak lehetnek (eltiltás, felelősség a hitelezők felé).

A Ctv. 118/A. §-a a tag, a 118/B. § a vezető tisztségviselő felelősségét szabályozza. A két eltérő státusz felelőssége más jogi és ténybeli alapon nyugszik. A cégjegyzékből törölt, korlátozott felelősséggel működő cég tagja, amennyiben visszaél korlátolt felelősségével, korlátlanul felel a cég hitelezőinek kielégítetlen követelése erejéig. Ez a szabály áttöri a korlátlan felelősséget. Korlátozott felelősséggel visszaélésnek azt minősíti, ha a tag tartósan hátrányos üzletpolitikát folytat, a cég vagyonával sajátjaként rendelkezik, vagy olyan döntést hoz, amelyről tudta, vagy tudnia kellett, hogy a cég törvényes működésével ellentétes. A társaság külső képviseletét, a szerződések megkötését, az alapvető operatív gazdasági döntéseket (amennyiben nincs az alapító okiratban/társasági szerződésben vagy jogszabályban korlátozva) a vezető tisztségviselő önállóan látja el. A tag akkor folytathat tartósan hátrányos üzletpolitikát, ha a legfőbb szerv ilyen döntéseket hoz, vagy a vezetőt a legfőbb szervén keresztül ilyen döntésekre utasítja. Hátrányos üzletpolitika folytatásával kapcsolatosan a Ptk. is tartalmaz általános felelősségi szabályokat. A gazdasági társaságok tagjai sok esetben kezelik sajátjukként a cég vagyonát, holott a cég könyveiben szereplő vagyon a cég tulajdona, nem pedig a tulajdonos magánszemélyé. Természetesen lehetséges a tagoknak használni a cég vagyonát, de ehhez valamilyen jogcímnek kell fűződnie, és közteherfizetési kötelezettségeket is eredményezhet (például cégautóadó).

Aki a kénysztörlesztési eljárás megindulása előtt három évvel csalárd módon átruhazza részesedését, szintén korlátlanul felel a cég hitelezőjének kielégítetlen követelése erejéig. Van lehetőség a felelősség alóli mentesítésre, azonban ebben az esetben a tagot terheli a bizonyítás kötelezettsége. A jogszabály úgy rendelkezik, hogy mentesül a tag, amennyiben bizonyítja, hogy az átruházás során jóhiszeműen és a hitelezői érdekek figyelembevételével járt el.

A cég vezető tisztségviselője a taggal szemben „csak” az okozott hátrány erejéig felel, így a felelőssége nem korlátlan, mint a tagnál. Amennyiben a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezését követően az ügyvezetési feladatokat nem a hitelezői érdekek figyelembevételével látja el, illetve a tevékenysége következtében a cég vagyona csökkent, a hitelezők követeléseinek kielégítése meghiúsul, felelőssége megállapítható. Vezető tisztségviselőnek számít a végelszámoló és az a személy is, aki a cég döntéseinek meghozatalára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt (fentiekben kifejtett „árnyékvezető”).

A KÖLTSÉGVETÉSI ÉRDEKEK VÉDELME

Érdemes megemlíteni, hogy nem csak peres eszközökkel van lehetőség felelősség megállapítására. Nem peres eljárás, de hatékony eszköz az adóhatóság által fogantatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvény 102. §-ának rendelkezése, amely helytállási kötelezettséget állapít meg a végrehajtási eljárással kapcsolatosan kötelezettségét elmulasztó személlyel szemben. Ha az adóhatóság az adóst megillető jövedelmet, a hitelintézetnél kezelt összeget, illetve követelést vonja végrehajtás alá, a munkáltatónak, hitelintézetnek, valamint más személynek együtt kell működnie. Amennyiben az adóhatóság felhívása ellenére nem nyilatkozik, a levonást, átutalást, megfizetést elmulasztja, vagy nem a jogszabályban előírtaknak megfelelően teljesíti, *határozattal* kötelezi a követelés, illetve az adótartozás megfizetésére. Amennyiben az adóhivatal a hitelintézetnél kezelt összeg zárolását rendeli el, és ennek a hitelintézet nem tesz eleget, bírsággal sújtható.

A NAV Békés Vármegyei Adó- és Vámigazgatósága a 2016. évtől fokozatosan növelte a fentiekben említett perek indításának számát,¹⁵ a bírói gyakorlat által kialakított követelményekhez igazodva. A perek számának fokozásából megállapítható, hogy a mögöttes felelősség érvényesítése egyre hangsúlyosabb szerepet kap, egyre szélesebb körben alkalmazott.

Ezen perekből kettő vesztes per volt, ami 99,25%-os pernyertességet jelentett. Ugyanilyen tendenciák figyelhetők meg az országos gyakorlatban. A pernyertesség magas arányát a fentiekben kifejtett jogszerűségi és célszerűségi szempontok alapján történt perelőkészítő munka eredményezte.

Korábban a marasztalási perek kisebb volumenben történő indításának a magyarázata a követelés behajtásának esélytelensége lehetett, valamint a mai gyakorlatban az okok között kell megemlítenünk azt is, hogy az alperesek a vezetői felelősség megállapítása után peren kívüli megállapodások útján próbálnak helytállni a kielégítetlenül maradt tartozásokért.

ÖSSZEGZÉS

A fizetési nehézségekkel küzdő gazdálkodónak is törekednie kell arra, hogy a közterheket megfizesse, az adóhivatalnak pedig törvényi kötelezettségénél fogva érvényesítenie kell az adók beszedését, amely az ország gazdasági működőképességének alapja. Ennek érdekében az adóhivatal a mögöttes felelősség kérdését hosszú évek alatt kialakított gyakorlat alapján, következetesen kezeli. A perek megindítását megelőzően jogszerűségi és célszerűségi szempontok alapján elemzik az egyes ügyeket.

Fontos, hogy a gazdasági társaság vezetője tudatosan kezelje a működés során felmerült problémákat. A vezetés és a döntések meghozatala során érdemes a lehetséges következményeket számba venni, érdemes a felelősséggel, mögöttes felelősséggel kapcsolatos szabályokkal tisztában lenni. Az ilyen típusú jogvitáknál, pereknél sokszor előfordul a megalapozatlan vagy

¹⁵ A NAV Békés Vármegyei Adó- és Vámigazgatósága által a mögöttes felelősség érvényesítése érdekében indított peres eljárások száma: a 2016. évben 1 db, a 2017. évben 12 db, a 2018. évben 8 db, a 2019. évben 12 db, a 2020. évben 36 db, a 2021. évben 35 db, a 2022. évben 58 db, a 2023. évben 60 db, a 2024. évben 52 db.

a körülmények téves megítéléséből fakadó hivatkozás. Ahogyan Stephen Hawking írta:

„Mit kellene tenned, ha rájössz, hogy hibát követél el? Vannak emberek, akik soha nem ismerik el, hogy tévedtek, és továbbra is új – gyakran egymásnak is ellentmondó – érveket keresnek álláspontjuk alátámasztására, ahogyan Eddington is tette a fekete lyukak elméletével szembeni ellenállásakor. Mások azt állítják, hogy valójában soha nem is támogatták a téves nézetet, vagy ha mégis, akkor csak azért, hogy kimutassák: az ellentmondásos. Úgy tűnik számomra, sokkal jobb és kevésbé zavarba ejtő, ha az ember nyomtatásban ismeri be, hogy tévedett.”¹⁶

Ha ezen rövid tanulmánnyal sikerül elgondolkodtatni a jogász kollégákat, jogalkalmazókat, vagy a gazdálkodó szervezetek vezetőit a korlátozott felelősség áttörésének alkalmazására vonatkozóan, már megérte. Bízom abban, hogy a jogalkotók figyelembe veszik a jogalkalmazók, köztük a bíróságok és az adóhivatal tapasztalatait, a készülő új jogszabály megerősíti és egyszerűsíti a mögöttes felelősség alkalmazásának feltételeit.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- CSŐKE Andrea (2019): *Nagykommentár a csődeljárásról és felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX törvényhez*. Budapest: Wolters Kluwer.
- FABÓK, Zoltán (2017): *Wrongful Trading' in England and Hungary. A Comparative Study*. In GANT, Jennifer L. L. (szerk.): *Harmonisation of European Insolvency Law*. Nottingham–Paris: INSOL Europe, 83–111.
- HAWKING, Stephen (2003): *Az idő rövid története*. Budapest: Akkord.
- KULCSÁR Kálmán (1983): *A jogfejlődés sajátosságai: a jog mint eszköz*. Budapest: Akadémiai.

¹⁶ HAWKING 2003: 75.

Jogszabályok

1988. évi VI. törvény a gazdasági társaságokról (első Gt.)
1991. évi XLIX. törvény a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és végelszámolásról (Csődtv.)
2000. évi C. törvény a számvitelről
2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról (Gt.)
2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról (Ctv.)
2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.)
2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról (Pp.)
2017. évi CLIII. törvény az adóhatóság által fogatosítandó végrehajtási eljárásokról